

Kuntarakenteen ja SoTe- palveluiden järjestämisen muutokset

vaikutukset sähköisen
tiedonhallinnan kehittämiseen

Esityksen sisältö

- Lähtötilanne
- Kuntauudistus ja SoTe-palvelurakennemuutos
- Tietojärjestelmät ja sähköinen tiedonhallinta uudistusten mahdollistajana

Lähtötilanne

- Toimintaympäristö
 - » Mm. väestön ikääntyminen, koulutetun henkilöstön saatavuus, kasvavat hyvinvointierot sekä alueellinen eriytyminen pakottavat rakenteellisiin uudistuksiin
 - » Heikko taloustilanne & kestävyysvaje edellyttävät sopeuttamistoimenpiteitä
- Sähköinen tiedonhallinta
 - » Asiakastietojen saatavuudessa ja hyödynnettävyydessä toivomisen varaa
 - » Tietojärjestelmien käytettävyydessä ja toimintavarmuudessa puutteita
 - » SoTe ICT-markkinat keskittyneet voimakkaasti muutamalle toimijalle, kilpailu vähäistä ja kehittäminen hidasta
 - » Tilanne ei kuitenkaan niin huono kuin julkisuudessa usein esitetään

Kuntauudistus ja SoTe-palvelurakennemuutos

- Kuntauudistus (VM)
 - » Hallitusohjelman mukaan Suomessa toteutetaan vuosina 2012-2015 laaja kuntauudistus, jonka tavoitteeksi asetetaan vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne
 - » Virkamiestyöryhmä luovutti selvityksensä valtionvarainministeriölle 8.2.2012
 - » Mahdollinen toinen lausuntokierros ja hankkeen muu eteneminen
- SoTe-palvelurakennemuutos (STM)
 - » Selvitetään palvelurakenne muodostuvien uusien peruskuntien pohjalta
 - » Työryhmän väliraportti luvassa toukokuun loppuun mennessä 2012
 - » Selvityksessä huomioitava mahdollisuus siihen, että tuleva kuntarakenne eroaa kuntarakennetyöryhmän esityksen selvitysalueista
 - » Lisäksi työryhmä valmistelee uudistukseen liittyviä osakokonaisuuksia, mm. potilas- ja asiakastietojen käsittelyyn sekä tietosuojaan liittyvät kysymykset

Yleisiä huomioita ja linjauksia kuntauudistuksesta:

- » Työryhmän kriteerit painottavat kunnan roolia palvelujen järjestäjänä > **Kunnan rooli nähtävä oikeassa laajuudessaan!**
- Kunnille tulisi antaa toinen lausuntokierros kesällä/syksyllä valmistelun kokonaisuudesta
- Sektoreiden rakenteelliset uudistukset tulee tehdä hallitusohjelman mukaisesti kuntauudistuksen yhteydessä aikataulullisesti ja sisällöllisesti – ei sektoriuudistukset edellä.
- Sosiaali- ja terveystoimen sekä ammatillisen peruskoulutuksen rakenteellinen kehittäminen tulee tapahtua kuntauudistukseen perustuen – ei erillisinä valmisteluina
- Rahoitusta koskevat uudistukset tulisi tehdä osana valtiosuuslainsäädännön uudistamista. Kuntien rahoitus- ja valtiosuusjärjestelmän uudistus toteuttava yhtenä kokonaisuutena.

Kuntauudistuksen ohjauskeinot

- Yhdistymiset kuntien omaan päätöksentekoon perustuen
- Kuntajakoselvitysten käytön edellytykset arvioitava kuntien syyskuussa hankkeesta ja selvityshenkilöistä antamien lausuntojen perusteella. Selvitykset voivat olla myös kuntien omaehtoisesti toteuttamia.
- Valtion tulisi tukea taloudellisesti myös kuntien itsensä käynnistämiä selvityksiä.
- Vapaaehtoisten yhdistymisten kannustamista jatkettava (vos-kompensaatio ym.)

Kuntaliiton linjauksia sosiaali- ja terveydenhuollon uudeksi palvelurakenteeksi

Vahva kunta lähtökohtana

- Vahva peruskunta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon, sivistyksen ja keskeisten kunta-alan palvelujen järjestämisestä

Jos kunta ei riittävän vahva:

- Kuntien yhteistyönä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (SoTe-alueet) sekä toisen asteen koulutus
- Valtion rahoitus kunnille
- Vastuukuntamalli tai kuntayhtymä
- Perusterveydenhuolto saatava kuntoon – sote integraatiotarve erityisesti paikallis-/seututasolla tärkeää

Uudistusten tavoitteena

- Perustasolla vahva **horisontaalinen integraatio**
 - » Sosiaali- ja terveydenhuollon tiivis yhteistyö/yhteistoiminta
 - » Tärkeää nähdä kunnan laaja tehtävä- ja palveluvastuu
 - » Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää yli hallintokuntarajat menevää yhteistyötä
- **Vertikaalinen** sote-peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon erityisosaamista vaativien erityispalvelujen **integraatio**

Tietojärjestelmät ja tiedonhallinta uudistusten mahdollistajana

- Rakennemuutosten onnistumisen edellytyksenä, että tietojärjestelmäratkaisuja ja niitä säätelevää lainsäädäntöä pystytään uudistamaan samassa yhteydessä
- Tavoitteeksi
 - » Alueellisesti yhtenäiset ja yhteentoimivat asiakastietojärjestelmät, jotka tukevat perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden yhteistyötä uusissa rakenteissa
 - » Kansalaisten osallistumista vahvistavat sähköisen asioinnin ratkaisut, jotka nivoutuvat osaksi kunnan ja julkishallinnon sähköistä palvelukokonaisuutta
 - » Prosesseista syntyvään tietoon ja julkisiin tietoineistoihin pohjautuvat tiedolla johtamisen ratkaisut, jotka toimivat uudistuksen johtamisen apuvälineenä
 - » Lainsäädäntö mahdollistaa tiedon saatavuuden ja kannustaa tiedon hyödyntämiseen !

Haasteena kuitenkin

- Etenevätkö rakenneuudistukset myös tietojärjestelmien ja tiedonhallinnan uudistamisen näkökulmasta liian nopealla aikataululla ?
 - » Tietojärjestelmäratkaisujen uudistaminen vaatii pitkäjänteisyyttä
 - » Liiallinen kiire pakottaa ”monistamaan” nykyratkaisuja, eikä uudistumista tapahdu
- Mistä resurssit muutosten hallittuun suunnitteluun ja läpivientiin ?
 - » uudistusten aiheuttama valtakunnallinen ICT-investointitarve *useita satoja miljoonia euroja**
 - » Kuntien taloustilanne ei mahdollista merkittäviä lisäsatsauksia – mistä rahoitus ?
 - » Miten varmistetaan osaaminen hallittujen muutosten suunnitteluun ja läpivientiin ?

*esim. VM: ja Kuntaliiton Tapas-projektissa (2011) arvioitiin, että yksistään terveydenhuollon ammattilaisten tietojärjestelmien alueellisen yhtenäistämisen kustannukset valtakunnallisesti vähintään 450M€

Onnistumisen edellytyksenä

1. Asiakastietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kokonaistarkastelu
2. Valtakunnallisten kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen ja ICT-muutostuki
3. Alueellisen ja valtakunnallisen tietohallintoyhteistyön vahvistaminen

1. Asiakastietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kokonaistarkastelu

- Asiakastietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä ei ole aiemmin tarkasteltu kokonaisuutena, eri laeilla oma säädöshistoriansa
 - » uudistuksella tavoiteltava moniammatillinen yhteistyö ei onnistu ilman tietosuojasäädösten kokonaistarkastelua
- Tarvittavia toimenpiteitä
 - » Ristiriitaista normiohjausta tulee purkaa ja säädöksiä yhdenmukaistaa
 - » Tietosuojalainsäädännöstä asiakas- ja prosessilähtöistä nykyisen organisaatiolähtöisyyden sijaan

2. Valtakunnallisten kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen ja ICT-muutostuki

- Valtakunnallisten ICT-kehittämishankkeiden uudelleenarviointia ja yhteensovittamista tarvitaan, jotta hankkeet saadaan tukemaan uudistuksia
 - » Arvioitava tukevatko hankkeet uudistusta vai kannustavatko pysyttelemään nykyisissä toimintamalleissa ja rakenteissa?
 - » väistyyviin tietojärjestelmiin tapahtuvat investoinnit tulisi pyrkiä minimoimaan
 - » Ovatko tavoitteet ja aikataulut realistisia ?
 - » Organisaatiomuutokset ja laajat ICT-käyttöönnotot tulee porrastaa
- Valtakunnallinen ICT-muutostuki
 - » Keskitettyä asiantuntijatukea alueiden ja organisaatioiden käyttöön
 - » Eri alueiden välisen vertaisoppimisen ja yhteistyön mahdollistaminen keskeistä
 - » Valtion tuki alueellisiin kehittämishankkeisiin ja ICT-ratkaisujen uudistamisinvestointeihin

3. Tietohallintoyhteistyön vahvistaminen

- Nykyistä laajapohjaisempi ja tiiviimpi alueellinen yhteistyö
 - » yhteistyön tavoitteeksi yhtenäiset ratkaisut ja näiden hyödyntäminen toiminnallisten uudistusten tukena
 - » yhteistyössä huomioitava kaikki toimijat, ei ainoastaan sairaanhoitopiirejä ja keskuskaupunkeja
 - » Yhteistyö ulotettava myös sosiaalihuoltoon ja ennaltaehkäisevään toimintaan
- Toimivat rakenteet valtakunnalliselle yhteistyölle
 - » Yhteiset tavoitteet ja toimiva strateginen johtamisjärjestelmä tarvitaan
 - Kokonaisvastuu STM:öllä
 - Tarvitaan yhteistoimintamalli valtakunnallisesti yhteisten tavoitteiden ja kehittämistoimenpiteiden linjaamiseen, sekä niiden toimeenpanon edellyttämään yhteistyöhön ja seurantaan
 - » Kuntatoimijoiden valtakunnalliset yhteistyömallit suunniteltava ja vakiinnutettava

Kiitos !

ja Kuntaliiton puolesta antoisia ATK-päiviä!

